

**UDRUŽENJE SUDIJA/SUDACA
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

PRAVO I PRAVDA
ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

SARAJEVO, GODINA XXI, BROJ 1., 2023.

Ljiljana FILIPOVIĆ,
KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

Dr.sci. Ljiljana Filipović, sudija Vrhovnog suda Federacije BiH

**KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342.
KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE**

Sažetak: *Krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine je osnovno krivičnopravno sredstvo suprotstavljanja organiziranom kriminalu. U ovom radu dat je kratak osvrt na osnovna zakonska obilježja ovog krivičnog djela i na njihovo shvatanje u praksi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine. Osim samog prikaza krivičnopravne norme i prakse njene primjene, svrha rada je i ukazivanje na pitanja koja u praksi nisu do kraja raspravljena a tiču se same suštine zakonskog uređenja ovog krivičnog djela. U zaključku je ukazano na određena pitanja krivičnopravne regulacije učinjenja krivičnog djela u sastavu grupe za organizirani kriminal i kriminalnog udruživanja uopće koja je potrebno preispitati u cilju efikasnijeg suprotstavljanja organiziranom kriminalu.*

Ključne riječi: *organizirani kriminal, grupa za organizirani kriminal, organizator grupe za organizirani kriminal, član grupe za organizirani kriminal.*

Summary: *The criminal offense of Organized Crime set forth in Article 342 of the Criminal Code of the Federation of Bosnia and Herzegovina is the basic means in the criminal law for combating organized crime. The paper provides a short reference to the basic underlying elements of this criminal offense and their understanding in the case law of the Supreme Court of the Federation of Bosnia and Herzegovina. In addition to a mere review of the legal standard and the practice of its application, the paper also aims at pointing to the issues which are not completely discussed in practice in relation to the very essence of the legal definition of this criminal offense. The conclusion points to certain issues of regulation in the criminal law of the commission of the criminal offense within an organized criminal group and criminal association in general,*

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

which should be reviewed for the purpose of a more efficient combating organized crime.

Key words: *organized crime, organized criminal group, organizer of the organized criminal group, member of an organized criminal group.*

I. Uvod

Krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine¹ (u daljem tekstu: KZ FBiH) uvedeno je u krivično zakonodavstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH) 2003. godine donošenjem sada važećeg KZ FBiH. Prvobitni naziv krivičnog djela bio je Zločinačka organizacija.

Osim inkriminiranja učinjenja krivičnog djela od strane zločinačke organizacije odnosno grupe za organizirani kriminal, u Glavi XXIX KZ FBiH – Krivična djela protiv pravosuđa inkriminiran je i dogovor za učinjenje krivičnog djela², udruživanje radi činjenja krivičnih djela³ i učestvovanja u grupi ljudi koja učini krivično djelo⁴. Istovremeno ili naknadno, u okviru drugih grupa krivičnih djela, propisana su kao posebna krivična djela udruživanje radi činjenja određenih krivičnih djela ili učinjenje određenih krivičnih djela od strane grupe za organizirani kriminal.

Kako je u Posebnom dijelu KZ FBiH kao poseban zakonski elemenat pojedinih krivičnih djela ili kao njihova kvalifikatorna okolnost propisano učinjenje krivičnog djela od strane udruženja, grupe ljudi, organizirane grupe ljudi ili grupe za organizirani kriminal, u odredbama Općeg dijela KZ FBiH kojima je određeno značenja izraza u tom zakonu, definirano je i značenje izraza „udruženje“⁵, „grupa ljudi“⁶, „organizirana grupa ljudi“⁷ i „grupa za

¹Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17).

²Član 338. KZ FBiH.

³Član 340. KZ FBiH.

⁴Član 341. KZ FBiH.

⁵Član 2. stav 16. KZ FBiH.

⁶Član 2. stav 19. KZ FBiH.

⁷Član 2. stav 20. KZ FBiH.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

organizirani kriminal⁸. Takođe, u KZ FBiH određeno je i značenje u tom zakonu upotrijebljenih izraza „više osoba“⁹ i „skupina ljudi“¹⁰.

Na taj način, sadržina i obim krivičnog pravnog odgovora koji pruža KZ FBiH na pojedine oblike kriminalnog udruživanja i učinjenja krivičnog djela u sastavu određenog oblika kriminalnog udruživanja mora se utvrđivati tumačenjem ne samo zakonskih odredaba kojima su propisana pojedina krivična djela nego i onih kojima je određeno značenje izraza upotrijebljenih u tom zakonu.

Iako u tom pogledu nije provedeno odgovarajuće istraživanje, sa sigurnošću se može reći da je u praksi Vrhovnog suda FBiH, od ovih krivičnih djela, najzastupljenije krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH.

II. Osnovno o oblicima i zakonskim elementima krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH i značenju izraza „organizirana kriminalna grupa“

Za postojanje krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH potrebno je da je u sastavu tačno određenog oblika kriminalnog udruživanja - grupe za organizirani kriminal, učinjeno krivično djelo propisano zakonom u FBiH.

Zakonom su inkriminirani različiti oblici ovog krivičnog djela: učinjenje krivičnog djela od strane člana grupe za organizirani kriminal (osnovni i teži oblik), organiziranje ili rukovođenje grupom za organizirani kriminal te postajanje članom takve grupe koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji. Propisano je, takođe, da pripadnik grupe za organizirani kriminal iz st. 1-4. člana 342., koji tu grupu otkrije, može se osloboditi kazne (stav 5.). Pri tome je potrebno istaći da odredbe člana 342. stav 1-4. KZ FBiH ne koriste izraz „pripadnik grupe za organizirani kriminal“.

Krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. iz stava 1. KZ FBiH čini onaj ko učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji kao član grupe za

⁸Član 2. stav 21. KZ FBiH.

⁹Član 2. stav 17. KZ FBiH.

¹⁰Član 2. stav 18. KZ FBiH.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

organizirani kriminal, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna a teži oblik ovog krivičnog djela, propisan u stavu 2., čini onaj ko kao član grupe za organizirani kriminal učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna.

Radnja učinjenja ovih oblika krivičnog djela je učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji (stav 1.) odnosno učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna (stav 2.).

Učinitelj ovih oblika krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH može biti samo član grupe za organizirani kriminal.

Izraz „grupa za organizirani kriminal“ potrebno je tumačiti u skladu sa članom 2. stav 21. KZ FBiH. Zakon taj oblik kriminalnog udruživanja definira kao organiziranu grupu ljudi od najmanje tri osobe, koja postoji neko vrijeme, djelujući u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora preko tri godine ili teža kazna. Radi se, dakle, o grupi od najmanje tri osobe koja nije nastala spontano i radi neposrednog učinjenja određenog krivičnog djela. Potrebno je da grupa postoji neko vrijeme i da djeluje „u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela“. Takvo zakonsko određenje podrazumijeva postojanje određenog kriminalnog plana grupe ali on ne mora biti striktno formuliran. Međutim, za postojanje grupe za organizirani kriminal potrebno je da se za krivično djelo u cilju čijeg učinjenja je formirana grupa može izreći kazna zatvora preko tri godine ili teža kazna. Zakonska definicija izraza „grupa za organizirani kriminal“ ne traži da se radi o tako strukturiranom kriminalnom udruženju u kojem su tačno određene uloge pojedinih njegovih članova iako zakonska odredba kojom je propisano krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH jasno razlikuje organizatora ovakve grupe odnosno onoga ko njome rukovodi i člana grupe. Prema tome, pojedini oblici ovog krivičnog djela mogu postojati i ako nije utvrđeno ko je grupu organizirao ili ko njome rukovodi.

Međutim, s obzirom na zakonsku dispoziciju krivičnog djela iz stava 1. člana 342. KZ FBiH, za postojanje tog krivičnog djela nije neophodno da je član grupe za organizirani kriminal učinio krivično djelo propisano zakonom u FBiH za koje se može izreći kazna zatvora preko tri godine. To krivično djelo

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

će postojati i ako je učinjeno krivično djelo za koje se ne može izreći takva kazna ako je to krivično djelo učinio član grupe za organizirani kriminal tj. organizirane grupe ljudi koja djeluje u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela za koja se može izreći kazna zatvora preko tri godine ili teža kazna.

Krivično djelo se može učiniti samo s umišljajem pa je za krivnju potrebno utvrditi postojanje svijesti i volje učinitelja da krivično djelo propisano zakonom u Federaciji čini kao član grupe za organizirani kriminal.

Mnogo je složenije određivanje smisla i obima inkriminacija iz stava 3. i 4. člana 342. KZ FBiH.

U stavu 3. predviđena je kazna zatvora od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora za onoga ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna. Iako je u literaturi ubrzo nakon stupanja na snagu sada važećeg zakona ukazivano na nedovoljnu jasnoću zakonske dispozicije ovog oblika krivičnog djela Organizirani kriminal (Zločinačka organizacija)¹¹, ona nije u tom pravcu bila predmet već brojnih izmjena i dopuna ovog zakona. Konstrukcija i sadržina zakonske dispozicije bi ukazivala da se radnja učinjenja krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 3. KZ FBiH

¹¹ Babić, M., Filipović, Lj., Marković, I., Rajić, Z. „Komentari krivičnih/kaznenih zakona u BiH“, Knjiga I, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske unije, Sarajevo 2005. godine, str. 803.: „Djelo iz stava 3. čini ko organizuje zločinačku organizaciju koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom BiH, ako za pojedino djelo nije predviđena teža kazna. Ovo djelo je trebalo zapravo biti postavljeno u st. 1. kao njegov osnovni oblik, a djela iz stava 1. i 2. kao njegovi lakši oblici, kao što je to učinjeno i kod djela iz člana 249., odnosno kako je to inače praksa kod ovakvih inkriminacija koje se odnose na organizovanje zločinačkih ili kriminalnih udruženja ili organizacija, kod kojih je na prvom mjestu organizovanje ovih udruženja, pa tek onda pripadništvo njima.

Dakle, za postojanje ovog oblika djela potrebno je da se radi o organizovanju ili rukovođenju zločinačkom organizacijom koja *zajedničkim djelovanjem* učini ili pokuša da učini krivično djelo. Nije posve jasno šta se podrazumijeva pod zajedničkim djelovanjem, da li to npr. znači da svi članovi trebaju da djeluju, ili je dovoljno da samo neki od članova te organizacije uzmu učešća u planiranoj akciji. Pored toga i ovdje vrijedi ono što je rečeno za djelo iz st. 1., jer ni ovdje nije ispunjen uslov da se radi o djelima sa propisanom kaznom od tri godine ili težom kaznom.“

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

sastoji u oganiziranju grupe za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji ili u rukovođenju grupom za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji. Osnovna pitanja koje se otvaraju pri tumačenju ovog oblika ovog krivičnog djela su: za koji oblik krivičnog djela organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH će odgovarati organizator kad sam učini krivično djelo obuhvaćeno kriminalnim planom grupe za organizirani kriminal i da li će onaj ko organizira ili rukovodi grupom za organizirani kriminal odgovarati za ovaj oblik krivičnog djela i onda kada on nije sudjelovao u zajedničkom učinjenju krivičnog djela. Dodatno pitanje je, naravno, i šta podrazumijeva „zajedničko učinjenje“. Vrhovni sud se u svojoj praksi bavio ovim pitanjem i zauzeti stavovi će kasnije biti izneseni. Ali, na ovom mjestu, čini se nužnim ukazati na propisanu sankciju za ovaj oblik ovog krivičnog djela – najmanje deset godina zatvora ili kazna dugotrajnog zatvora. Opća odredba o kazni dugotrajnog zatvora propisuje da se ova krivičnopravna sankcija može propisati samo za najteže oblike teških krivičnih djela učinjenjih sa umišljajem.¹² Ako se ovaj oblik krivičnog djela Organizirani kriminal smatra težim oblikom krivičnih djela iz stava 1. i 2. člana 342. KZ FBiH¹³, u kojem slučaju bi propisivanje kazne dugotrajnog zatvora bilo u skladu sa pomenutom općom odredbom o ovoj kazni, onda se može zaključiti da će krivično djelo iz člana 342. stav 3. KZ FBiH postojati isključivo ako je učinitelj ne samo organizirao ili rukovodio grupom za organizirani kriminal koja je zajedničkim djelovanjem učinila krivično djelo nego i ako je i sam sudjelovao u tom zajedničkom učinjenju.

Za krivnju učinitelja (organizator grupe za organizirani kriminal ili onaj ko rukovodi grupom za organizirani kriminal) potrebno je utvrditi postojanje umišljaja u odnosu na organiziranje ili rukovođenje grupom za organizirani kriminal kao i u odnosu na zajedničko učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji.

Posebne poteškoće izaziva određivanje smisla oblika ovog krivičnog djela iz stava 4.¹⁴ Ako se kao radnja učinjenja ovog oblika krivičnog djela Organizirani

¹² Član 43b. stav 1. KZ FBiH.

¹³ Kako je to prihvaćeno i u odluci Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 001427 Kž 11 od 22.04.2010. godine.

¹⁴ „Najzad, u st. 4. inkriminisano je pripadništvo zločinačkoj organizaciji iz st. 3. Kojja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo iz zakona BiH, ako za određeno

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

kriminal iz člana 342. KZ FBiH smatra postajanje članom grupe za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, postavlja se pitanje da li je za njegovo postojanje potrebno samo postajanje članom grupe za organizirani kriminal uz svijest da je takva grupa zajednički učinila ili pokušala krivično djelo ili je potrebno da i učinitelj sudjeluje u tom zajedničkom učinjenju. Ako se radi o ovom drugom, koja je onda razlika između ovog oblika krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH i onog iz stava 1. ili 2. ovog člana? Da li samo u tome što je za postojanje ovog krivičnog djela potrebno sudjelovanje u zajedničkom učinjenju? Ako je ono prvo u pitanju (radnja učinjenja se iscrpljuje u samom postajanju pripadnikom grupe za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji), kako tumačiti propisanu kaznu od najmanje jedne godine zatvora? I ovo krivično djelo se može učiniti samo sa umišljajem.

Svi ovi oblici krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH postojeće samo “ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna”. Tako, na primjer, u slučaju učinjenja krivičnog djela Iznuda iz člana 295. stav 1. KZ FBiH u sastavu grupe za organizirani kriminal postojeće krivično djelo Iznuda iz člana 295. stav 2. KZ FBiH a ne krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. stav 2. u vezi sa članom 295. stav 1. KZ FBiH.

Osim što je za pojedina krivična djela propisana posebna kazna ako su učinjena u sastavu grupe za organizirani kriminal, KZ FBiH je kao kvalificirani oblik pojedinih krivičnih djela propisao učinjenje tih krivičnih djela u sastavu nekog drugog oblika kriminalnog udruženja. Tako, na primjer, kvalificirani oblik krivičnog djela Iznuda iz člana 295. stav 2. KZ FBiH postoji ne samo kad je krivično djelo učinjeno u sastavu grupe za organizirani kriminal nego i ako je ono učinjeno u sastavu grupe ljudi a kvalificirani oblik krivičnog djela Otmica iz člana 180. stav 2. KZ FBiH postoji ako je krivično djelo otmice učinjeno u sastavu grupe ljudi ili organizirane grupe ljudi. Krivično djelo Organizirana trgovina ljudima iz člana 210b. stav 1. KZ FBiH (za koje je takođe propisana kazna zatvora najmanje deset godina ili dugotrajni zatvor) čini onaj ko organizira ili rukovodi grupom ljudi, organiziranom grupom ljudi ili grupom ljudi (?) za organizirani kriminal koja zajedničkim

djelo nije predviđena teža kazna.“ Babić, M., Filipović, Lj., Marković, I., Rajić, Z. „Komentari krivičnih/kaznenih zakona u BiH“, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske unije, Sarajevo 2005. godine, str. 803.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo Trgovina ljudima iz člana 210a. KZ FBiH. Stavom 2. člana 210b. KZ FBiH je propisana kazna zatvora najmanje deset godina za onoga ko učini krivično djelo u okviru grupe iz stava 1. Odredba ne sadrži kriminalizaciju postajanja članom grupe za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo Trgovina ljudima iz člana 210a. KZ FBiH.

III. Pojedina zakonska obilježja krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH u praksi Vrhovnog suda FBiH

Osnovno zakonsko obilježje svakog krivičnog djela je radnja učinjenja jer se njome krivično djelo ostvaruje. I Vrhovni sud FBiH se u svojoj praksi susreo s potrebom da se izričito izjasni šta je radnja učinjenja oblika krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1. KZ FBiH. Tako je ovaj sud u jednoj svojoj već davnoj odluci izričito naveo: „Nema dvojbe, da se ..., radnja ovog krivičnog djela sastoji u činjenju bilo kojeg krivičnog djela propisanog u KZ FBiH ...“.¹⁵ Ali, u istoj presudi, Vrhovni sud FBiH je naglasio i da se to krivično djelo ne iscrpljuje u samoj radnji učinjenja nego da ono postoji samo ako je to krivično djelo učinio član grupe za organizirani kriminal (u vrijeme donošenja te presude, član zločinačke organizacije).¹⁶

Odgovarajući na žalbene navode branitelja kojima se, pozivom na zakonsko određenje pojma „grupa za organizirani kriminal“ osporavala mogućnost postojanja krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1. KZ FBiH ako u okviru grupe za organizirani kriminal nije učinjeno krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora preko tri godine zatvora ili teža kazna, Vrhovni sud FBiH je zauzeo sljedeći stav: „Odredba člana 2. stav 18. KZ FBiH¹⁷ ne određuje istovremeno i pojam krivičnog djela Organizirani kriminal. To krivično djelo je propisano u Posebnom dijelu KZ FBiH, u članu 342. Stoga, za ocjenu da li je u određenom slučaju učinjeno krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1. KZ FBiH nije dovoljno ograničiti se na zakonsku definiciju pojma „grupa za organizirani kriminal“ iz člana 2. stav 18. KZ FBiH nego je neophodno tu definiciju posmatrati u kontekstu zakonskog opisa krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1.

¹⁵Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 001427 Kž 11 od 22.04.2010. godine.

¹⁶Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 001427 Kž 11 od 22.04.2010. godine.

¹⁷U vrijeme donošenja ove odluke Vrhovnog suda FBiH, značenje izraza „grupa za organizirani kriminal“ bilo je određeno u članu 2. stav 18. KZ FBiH.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

KZ FBiH. Naime, za postojanje krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1. KZ FBiH neophodno je da je određena osoba kao član grupe za organizirani kriminal učinila određeno krivično djelo. Zakonska dispozicija krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1. KZ FBiH za postojanje tog krivičnog djela ne zahtijeva da je učinitelj učinio krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora preko tri godine ili teža kazna. Za postojanje navedenog krivičnog djela zakon zahtijeva samo učinjenje bilo kojeg krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji BiH (ali, kao član grupe za organizirani kriminal). Stoga, krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1. KZ FBiH može učiniti član grupe za organizirani kriminal učinjenjem bilo kojeg krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji. Uvjet za to je da je on to krivično djelo učinio kao član grupe za organizirani kriminal i da je bio svjestan toga.¹⁸

Slijedom stava da ovo krivično djelo može učiniti samo član grupe za organizirani kriminal i da učinitelj mora biti svjestan da krivično djelo čini kao član grupe za organizirani kriminal, Vrhovni sud FBiH zahtijeva da činjenični opis djela u optužnom aktu odnosno u presudi sadrži ne samo činjenice i okolnosti iz kojih proizlaze zakonska obilježja krivičnog djela učinjenog u okviru grupe za organizirani kriminal nego i činjenice i okolnosti iz kojih proizlazi da je to krivično djelo učinio član grupe za organizirani kriminal i da je on bio svjestan da to krivično djelo čini kao član grupe za organizirani kriminal. Da li činjenični opis djela u optužnom aktu odnosno presudi sadrži sve te činjenice i okolnosti, pa, prema tome, i zakonska obilježja ovog krivičnog djela, ocjenjuje se cjelovitom ocjenom činjenica i okolnosti sadržanih u opisu samog krivičnog djela učinjenog u okviru grupe za organizirani kriminal i, u posljednje vrijeme, uobičajenom sastavnom dijelu činjeničnog opisa djela u optužnom aktu i presudi – preambuli ili uvodu. „... zaključak o postojanju osnovane sumnje da je optuženi A.V. učinio krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1. u vezi sa krivičnim djelom Organiziranje otpora iz člana 361. stav 1. KZ FBiH ne može se zasnivati samo na analizi činjenica i okolnosti iz kojih se, prema optužnici, sastoji krivično djelo Organiziranje otpora iz člana 361. stav 1. KZ FBiH (navedenih u tački 4. predmetne optužnice) i na okolnosti da je za to krivično djelo zapriječena kazna zatvora do tri godine. Zaključak o tome neophodno je dati povezivanjem

¹⁸Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 023702 16 Kž 11 od 29.07.2016. godine.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

činjenica i okolnosti iz tačke 4. predmetne optužnice, koje se odnose na krivično djelo Organiziranje otpora iz člana 361. stav 1. KZ FBiH, sa činjenicama i okolnostima koje se navode u uvodnom dijelu (preambuli) predmetne optužnice, koje se odnose na sve optužene, pa i na optuženog A.V. Tek se analizom svih tih činjenica i okolnosti može donijeti zaključak o tome da li postoji osnovana sumnja da je optuženi A.V., radnjama za koje se tereti, učinio krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1. u vezi sa krivičnim djelom Organiziranje otpora iz člana 361. stav 1. KZ FBiH. Pri tom je neophodno utvrditi da li iz činjenica i okolnosti za koje se tereti optuženi A.V. (navedenih u činjeničnom opisu kako uvodnog dijela optužnice tako i njene tačke 4.) proizilazi postojanje osnovane sumnje da je on bio član grupe za organizirani kriminal u smislu člana 2. stav 18. KZ FBiH, da li je on toga bio svjestan, te da li je svojim radnjama, kao član takve grupe, ostvario obilježja krivičnog djela Organiziranje otpora iz člana 361. stav 1. KZ FBiH.¹⁹

S obzirom na zakonsko određenje izraza „grupa za organizirani kriminal“ (odnosno, ranije „zločinačka organizacija“) u praksi se postavilo i pitanje da li krivično djelo Organizirani kriminal (ranije, Zločinačka organizacija) iz člana 342. stav 1. KZ FBiH može postojati samo kada su u učinjenju krivičnog djela sudjelovali svi članovi takve grupe ili najmanje tri njena člana. Takve tvrdnje iznesene u žalbama odbrane Vrhovni sud FBiH je odbio kao neosnovane: „... optuženi M.A.G. kao organizator zločinačke organizacije, te optuženi M.K., A.K., E.P., M.Č., E.H. i S.Lj. kao njeni članovi nisu morali kako se to tvrdi u njihovim žalbama učestvovati u učinjenjima svih krivičnih djela zločinačke organizacije, a niti je u učinjenju svakog od njih moralo učestvovati najmanje tri osobe. Jednostavnije navedeno, naprijed citirana zakonska odredba određuje da zločinačku organizaciju moraju sačinjavati najmanje tri osobe, ali sve one kao što je navedeno ne moraju biti uključene u učinjenje svakog krivičnog djela predviđenog zločinačkim planom.“²⁰

U istoj presudi, Vrhovni sud FBiH je zaključio: “Konačno, u ovom pogledu treba dodati da i samo zakonsko određenje krivičnog djela zločinačka organizacija i to kako njegovog lakšeg oblika iz člana 342. stav 1. KZ FBiH tako i njegovog težeg oblika iz stava 3. istog člana (ovo isto se odnosi i na

¹⁹Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 023702 16 Kž 11 od 29.07.2016. godine

²⁰Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 001427 Kž 11 od 22.04.2010. godine.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

pokušaj krivičnog djela iznude iz člana 295. stav 2. u vezi sa stavom 1. i u vezi sa članom 28. KZ FBiH) ne određuje broj članova zločinačke organizacije koji moraju biti uključeni u njegovo učinjenje, ali mora postojati zločinačka organizacija od najmanje tri osobe koja djeluju u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela za koje se (dakle, dovoljno je i jedno krivično djelo) može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna²¹. Radi toga nema dvojbe da neko krivično djelo povezano sa djelatnošću zločinačke organizacije i koje je obuhvaćeno zločinačkim planom može biti učinjeno i samo od strane jednog njenog člana (isto i organizatora zločinačke organizacije).“²²

Polazeći od dijela zakonskog određenja izraza „grupa za organizirani kriminal“ (ranije „zločinačka organizacija“) u kojem se navodi da je to organizirana grupa ljudi koja djeluje u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela, Vrhovni sud FBiH, kako se to vidi iz prethodno iznesenih stavova, pri krivičnopravnoj ocjeni radnji organizatora ili pojedinog člana grupe za organizirani kriminal koristi i pojam „kriminalni plan“ („zločinački plan“) grupe za organizirani kriminal (zločinačke organizacije) iako sama zakonska definicija tog izraza ne sadrži izričito taj elemenat. Određenja da se radi o organiziranoj grupi koja nije nastala spontano radi neposredno predstojećeg učinjenja određenog krivičnog djela nego o grupi koja postoji određeno vrijeme i koja djeluje u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela predstavljaju zakonski osnov za zaključak da je implicitni elemenat izraza „grupa za organizirani kriminal“ i njen kriminalni plan. On, naravno, ne mora biti precizno ni eksplicitno formuliran ali, s obzirom da grupa za organizirani kriminal djeluje u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela, o grupi za organizirani kriminal može se govoriti samo ako je, barem u osnovnim crtama, to krivično djelo ili ta krivična djela određeno odnosno određeni. I kriminalni plan se, prema tome, sastoji u tako određenom planu učinjenja krivičnih djela.

Što se tiče krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 3. KZ FBiH i pitanja koja su ranije pokrenuta pri razmatranju zakonskih obilježja ovog oblika krivičnog djela, Vrhovni sud FBiH je u jednoj svojoj odluci naveo: „Prema tom dijelu pobijane presude koji je preinačio i prihvatio ovaj sud, optuženi M.A.G. je bio organizator ove zločinačke organizacije, čija je

²¹Radi se o zakonskom određenju pojma zločinačka organizacija u vrijeme donošenja predmetne presude Vrhovnog suda FBiH.

²²Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 001427 Kž 11 od 22.04.2010. godine.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

krivična odgovornost utvrđena za krivična djela koja su bila predviđena zločinačkim planom i u čijem učinjenju je učestvovao kao saučinitelj, zatim jednog krivičnog djela kao podstrekač i jednog kao izvršitelj, a kako se to vidi iz izreke ove presude. Pri tome se ovaj sud iz razumljivih razloga nije mogao upuštati u ocjenu da li je u korist optuženog M.A.G. povrijeđen krivični zakon i za krivičnopravne radnje koje neovisno od njega u realnom smislu sam učinio član zločinačke organizacije optuženi E.P. i koje su bile u funkciji njenog djelovanja (zločinačke organizacije) i u okviru zločinačkog plana, te kao takve ne predstavljaju njegovo ekscesno kriminalno postupanje.“²³ Iz ove odluke proizlazi da je organizator zločinačke organizacije (grupe za organizirani kriminal) oglašen krivim za ovaj oblik krivičnog djela Zločinačka organizacija (Organizirani kriminal) u vezi sa krivičnim djelima u čijem učinjenju je, u različitim oblicima, i sam sudjelovao. U posljednoj rečenici citiranog dijela odluke, Vrhovni sud FBiH je ukazao na činjenicu da optuženi nije kao organizator zločinačke organizacije oglašen krivim i za učinjenje krivičnog djela kojeg je učinio jedan od optuženih članova zločinačke organizacije u okviru zločinačkog plana ali u čijem učinjenju nije sudjelovao organizator. Iako je nagoviještena mogućnost da je time povrijeđen krivični zakon u korist optuženog organizatora zločinačke organizacije, treba istaći da Vrhovni sud FBiH time nije zauzeo stav o tom pitanju.

Kada se radi o ovom obliku krivičnog djela Organizirani kriminal, Vrhovni sud FBiH je, polazeći od njegove zakonske dispozicije, zauzeo stav da ni za njegovo postojanje nije neophodno da je zajedničkim djelovanjem grupe za organizirani kriminal učinjeno ili pokušano krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora tri godine (sada – preko tri godine) ili teža kazna: „Pošto se u osnovnom obliku krivičnog djela zločinačke organizacije iz člana 342. stav 1. KZ FBiH ne pominje kao njegovo bitno obilježje učinjenje krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, onda je jasno da je ovaj lakši oblik drugačije strukturiran nego što je to određeno u članu 2. tačka 18. tog zakona²⁴. Radi toga je potpuno sigurno da je u smislu tako koncipirane zakonske odredbe krivičnog djela zločinačke organizacije iz člana 342. stav 1. KZ FBiH prošireno kažnjavanje članova zločinačke organizacije i na krivična djela sa propisanom kaznom ispod tri godine, što znači i na tzv. bagatelna krivična djela. Ovakvo tumačenje se odnosi i na isto

²³ Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 001427 Kž 11 od 22.04.2010. godine.

²⁴ Sada – član 2. stav 21. KZ FBiH (značenje izraza „grupa za organizirani kriminal“).

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

krivično djelo i to njegov teži oblik iz stava 3. člana 342. KZ FBiH, jer ni u njemu nije navedeno da se treba raditi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. Stoga se svi suprotni žalbeni prigovori optuženih ... ukazuju kao neosnovani.”²⁵

Vrhovni sud FBiH se u svojoj praksi bavio i „zajedničkim učinjenjem krivičnog djela“ i zaključio: “U odnosu na ostale žalbene prigovore optuženog M.Č. iz osnova pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja navodi se da je isti kritične prilike nakon ulaska u studio „B.“ sa optuženim M.A.G., stajao na prozoru i oštećenom Z.V. nije uputio bilo kakve prijetnje napadom na život ili tijelo da bi mu ugrozio sigurnost. Međutim, ovaj sud nalazi, da je prvostepeni sud na osnovu iskaza oštećenog Z.V. pravilno utvrdio i naveo u obrazloženju pobijane presude koje radnje je optuženi M.Č. preduzeo kritične prilike. Tom prilikom je omogućio optuženom M.A.G. da uđe u prostor studija gdje je oštećeni Z.V. radio kao čuvar, na koji način je iskoristio svoje poznanstvo sa tim oštećenim, bio prisutan kada su oštećenom V. upućivane ozbiljne prijetnje od strane optuženog M.A.G., usljed kojih se oštećeni V. ozbiljno prepao za svoj život i u tom smislu pozvao u pomoć svoga rođaka - svjedoka O.V.. Takva utvrđenja nisu dovedena u sumnju navodima iz te žalbe da optuženi M.Č. kritične prilike nije uputio prijetnje oštećenom Z.V. To i po ocjeni ovog suda nije bilo nužno, niti dovodi u pitanje pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja iz pobijane presude, budući da je isti kritične prilike postupao kao pripadnik zločinačke organizacije, koji je učestvovao u zajedničkom izvršenju krivičnog djela sa optuženim M.A.G. i jednom NN osobom, te preduzimao određene radnje, pri čemu je svako od njih dao svoj doprinos koji je bitan i bez kojeg krivično djelo ne bi bilo ostvareno, pa se svi suprotni žalbeni prigovori ukazuju kao neosnovani.”²⁶ U ovom slučaju, sudjelovanje u svojstvu pripadnika zločinačke organizacije (grupe za organizirani kriminal) u zajedničkom učinjenju krivičnog djela sa drugim članovima grupe i prvostepeni i drugostepeni sud su pravno kvalificirali kao krivično djelo Zločinačka organizacija (Organizirani kriminal) iz člana 342. stav 1. KZ FBiH.

Vrhovni sud FBiH se u svojim odlukama izjašnjavao i o zakonskoj supsidijarnosti krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH koja proizlazi iz dijelova zakonskih opisa kojima se određuje da će pojedini

²⁵ Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 001427 KŽ 11 od 22.04.2010. godine.

²⁶ Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 001427 KŽ 11 od 22.04.2010. godine.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

oblik tog krivičnog djela postojati samo „ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna“. Ukazujuće da je u ovom krivičnom djelu propisanom u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ BiH) ta supsidijarnost izražena zahtjevom „ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna“, u odluci Vrhovnog suda FBiH se navodi: “Dakle, za razliku od krivičnog djela organizirani kriminal iz člana 250. st. 1. i 3. KZ BiH u zakonske dispozicije krivičnog djela zločinačke organizacije iz člana 342. st. 1. i 3. KZ FBiH kao njegov lakši i teži oblik i koje su konačno primijenjene u ovoj presudi (isto se odnosi i na stav 2. člana 342.), je ugrađeno obilježje „ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna“. Ovo zakonsko određenje i njegov značaj je pravilno uočio nižestepeni sud u obrazloženju pobijane presude i naveo detaljne razloge, koje prihvata i ovaj sud. Prema onome šta se navodi, prvostepeni sud zaista zastupa pravilno shvatanje da su jedno od konstitutivnih obilježja lakšeg i težeg oblika krivičnog djela zločinačka organizacija iz člana 342. st. 1. i 3. KZ FBiH sva krivična djela učinjena od strane organizatora i članova zločinačke organizacije, ako za pojedina krivična djela kako je to u zakonu određeno nije propisana posebna kazna. *Argumentum a contrario* u sastav ovog krivičnog djela ne ulaze krivična djela za koja je po zakonu propisana posebna kazna u slučaju ako je krivično djelo učinjeno od strane organizatora ili člana zločinačke organizacije. Ova situacija se očigledno odnosi na krivično djelo iznude iz člana 295. stav 2. u vezi stava 1. i u vezi sa članom 28. KZ FBiH (koje inače nije ni sadržano u KZ BiH u čemu je takođe bitna razlika u odnosu na KZ FBiH), u kojem krivičnom djelu je propisana posebna kazna, ako je između ostalog učinjeno u sastavu zločinačke organizacije.”²⁷

Postojanje, prema KZ FBiH, različitih oblika kriminalnog udruživanja i njihovog različitog krivičnogpravnog značaja, otvorilo je u praksi i pitanje mogućnosti kvalificiranja kao krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. stav 2. KZ FBiH i učinjenja u svojstvu člana grupe za organizirani kriminal krivičnog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH. Razmatrajući to pitanje, Vrhovni sud FBiH je zaključio da, budući da krivično djelo neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH ne kriminalizira djelovanje "grupe za organizirani kriminal" nego "organizirane

²⁷ Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 001427 Kž 11 od 22.04.2010. godine.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

grupe ljudi", nije isključena mogućnost kvalificiranja radnji osumnjičenih kao krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 2. KZ FBiH u vezi sa krivičnim djelom Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH. Takav stav obrazložen je na sljedeći način: "Bez osnova je i žalbeni prigovor branitelja osumnjičenog A.D. da se u konkretnom slučaju samo može raditi o krivičnom djelu Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH, "a ne krivičnom djelu Organizirani kriminal iz člana 342. u vezi sa krivičnim djelom Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. KZ FBiH i krivičnim djelom Teška krađa iz člana 287. KZ FBiH". Naime, branitelj se poziva na odredbu člana 342. stav 2. KZ FBiH koja propisuje: "Ko kao član grupe za organizirani kriminal učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se...", što dalje veže za odredbu člana 238. stav 2. KZ FBiH, koja po njemu propisuje "posebnu kaznu za člana grupe" i time isključuje primjenu člana 342. stav 2. KZ FBiH u konkretnom slučaju. Međutim, iz dijela odredbe člana 342. stav 2. KZ FBiH koji predviđa njegovu supsidijarnu primjenu, tj. samo "ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna" proizilazi da se neće primjenjivati odredba člana 342. stav 2. KZ FBiH samo kada su u pitanju ona krivična djela propisana zakonom Federacije koja već u svome biću obuhvataju počinjenje tog krivičnog djela u okviru grupe za organizirani kriminal (to je npr. slučaj sa krivičnim djelom Prinuda prema osobi koja vrši pravosudnu funkciju iz člana 359a. stav 2. KZ FBiH). To nije slučaj sa krivičnim djelom Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH jer isto ne obuhvata učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji u svojstvu člana grupe za organizirani kriminal, nego isto predstavlja samostalno krivično djelo kojim su inkriminirane pripremne radnje za učinjenje krivičnog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1. KZ FBiH (organiziranje grupe ljudi u cilju učinjenja krivičnog djela iz stava 1. i postajanje članom takve organizirane grupe). Slijedom navedenog, žalbeni navodi branitelja da se u konkretnom slučaju može raditi samo o krivičnom djelu Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH, a ne krivičnom djelu koje je njegovom branjeniku stavljeno na teret, tj. krivičnom djelu Organizirani kriminal iz člana 342. stav

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

2. u vezi sa krivičnim djelom Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet
opojnih droga iz člana 238. stav 1. KZ FBiH, su bez osnova."²⁸

IV. Zaključak

Nejasnoće u pogledu sadržine pojedinih inkriminacija, na koje je ukazano gotovo odmah nakon stupanja na snagu sada važećeg KZ FBiH i koje nisu otklonjene dosadašnjom sudskom praksom, te mogućnost da se kao krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1. i 3. KZ FBiH kvalificiraju i učinjenja, kako se to navodi u jednoj odluci Vrhovnog suda FBiH, „bagatelnih krivičnih djela“, nesumnjivo upućuju na potrebu preispitivanja postojećih zakonskih određenja pojedinih oblika ovog krivičnog djela.

Najprije, neophodno je preispitati obim odgovornosti organizatora grupe za organizirani kriminal ili onoga ko rukovodi takvom grupom. Neophodno je jasno određenje da li ovi učinitelji odgovaraju za sva krivična djela koja, u okviru kriminalnog plana grupe, učine ili pokušaju pojedini članovi grupe za organizirani kriminal ili samo za ona koja su učinjena ili pokušana zajedničkim djelovanjem ove grupe ili odgovaraju samo ako su i sami sudjelovali u učinjenju krivičnih djela proizašlih iz kriminalnog plana grupe za organizirani kriminal.

Nadalje, imajući u vidu shvatanja pojma „organizirani kriminal“ u pojedinim međunarodnim dokumentima i stručnoj literaturi, postavlja se i pitanje da li bi postojanje ovog krivičnog djela trebalo ograničiti samo na slučajeve učinjenja od strane grupe za organizirani kriminal ili pojedinih njenih članova krivičnih djela određene težine.

Nakon zistentnosti zakonskog uređenja pojedinih oblika kriminalnog udruživanja i učinjenja krivičnih djela od strane različitih oblika kriminalnog udruženja posebno je izražena pri „propisivanju posebne kazne za pojedina krivična djela“ učinjena od strane grupe za organizirani kriminal. Naime, osim što je kod nekih krivičnih djela (na primjer, kod krivičnog djela Organizirana trgovina ljudima iz člana 210b. stav 1. KZ FBiH) za organizatora grupe za organizirani kriminal propisana ista kazna kao i za učinitelja krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 3. KZ FBiH, za pojedina krivična djela

²⁸ Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 07 0 K 017415 20 Kž od 09.09.2020. godine.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNO DJELO ORGANIZIRANI KRIMINAL IZ ČLANA 342. KRIVIČNOG
ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI VRHOVNOG SUDA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (17-33)

ista kazna je propisana ako su ona učinjena u sastavu grupe za organizirani kriminal ili grupe ljudi (na primjer, kod krivičnog djela Iznude iz člana 296. stav 2. KZ FBiH ili, opet, kod krivičnog djela Organizirana trgovina ljudima iz člana 210b. KZ FBiH). Time se, iz teško objašnjivih razloga, za pojedina krivična djela propisuje teža kazna za njihovo učinjenje u okviru bilo kojeg oblika kriminalnog udruživanja dok za druga krivična djela propisuje teža kazna samo ako su učinjena od strane organizatora ili člana grupe za organizirani kriminal.

Na kraju, to ukazuje i na neophodnost preispitivanja potrebe postojanja toliko različitih oblika kriminalnog udruživanja kao što je to trenutno u KZ FBiH (udruženje, grupa ljudi, organizirana grupa ljudi, grupa za organizirani kriminal). Njihova brojnost, nedovoljno jasna diferencijacija pri zakonskom određivanju njihovog značenja i poteškoće pri praktičnoj identifikaciji o kojem obliku kriminalnog udruživanja se radi, nameće potrebu razmatranja nužnosti reduciranja broja mogućih oblika kriminalnog udruživanja i povezivanja.